

zou hij zien, dat ik niet in alle opzichten trouw ben aan mijne eigen adviezen. Dit geldt ten minste voor de houding, waarin ik de dieren opzet. Het zou verkeerd zijn, van alle vlinders de vleugels uit te spreiden; neen, er behooren ook eenige uilen opgezet te worden in den eigenaardigen, gelijkbeenigen-driehoekvorm, met den kop als top. Zóó rusten zij, zóó zitten zij op de bemoste boomstammen en misleiden uw oog door hunne gelijkenis met het mos. Ik zou zelfs willen aanbevelen, er enkele zoo in de collectie te brengen, zittende op een stuk van de bemoste schors. Eene zelfde opmerking geldt ook voor kevers, die met ingetrokken sprieten en pooten zoo sprekend op een kluitje mest gelijken. Het zou verkeerd zijn, daarvan steeds pooten en sprieten zorgvuldig uit te spreiden.

Trouwens, ik heb slechts in herinnering te brengen, wat ik op bl. 72 heb opgemerkt.

Hiermee, zoo lijkt mij toe, kunnen de grootere artikelen over insecten voor dit jaar uit zijn. Het is nu September, en menig waarnemer en verzamelaar zal nog een poosje zijn voordeel willen doen met wat mooie najaarsdagen bieden, maar daarna is er buitenshuis niet veel meer te verrichten en de werkzaamheid moet zich grotendeels gaan bepalen tot het ordenen en uitwerken van de in den zomer gemaakte aantekeningen, het rangschikken van vangsten en zoo meer.

In de volgende lente hopen wij den draad weer op te vatten.

J. JASPERS JR.

EEN CORRESPONDENTIE.

Aan de Redactie van De Levende Natuur naar aanleiding der artikelen „Een Slangenmaaltijd” en „Een Kippenmaal”.

Als abonné van uw blad mag ook bij mij wel belangstelling voor de levende natuur en instemming met het streven, dat uit het inleidend woord der redactie spreekt, verondersteld worden. Ge wilt de levende natuur bekend maken en door die bekendheid liefde wekken. Ge stelt u voor, voor vele categoriën van daartoe „aangelegden” iets te wezen, ook voor de categorie van *aankomende* natuurvrienden, immers ge spreekt over de onnadenkenden, die nog leiding behoeven in hun belangstelling voor de verschillende natuuruitingen. Eenige uwer bijdragen (o. a. die over „het sneeuwklókje”) wijzen duidelijk op hunne bestemming: zij willen ontwikkelen wat daar reeds aan liefde voor plant en dier sluimert in de jonge menschenziel. En dit was mede eene der redenen die mij het verschijnen van uw blad met zooveel sympathie deed begroeten. Wie, al zij 't ook maar op de denkbaarst bescheiden manier, wil bijdragen tot een reiner, hooger begrip van „natuur” bij de zeer jongen, die heeft zich een schoon arbeidsveld gekozen, maar óók, die nam eene groote, onafwijsbare verantwoordelijkheid op zich; die bedenke, dat van dien stond af aan zijn woorden ten goede of ten kwade moeten werken en aan veel jonge wezentjes de geestesrichting kunnen geven voor heel hun leven. En wie, die zich hiervan bewust is, die niet wenschen zou, aan die reine zieltjes de reine gevoelsrichting te geven, die zich neigt tot de sferen van teerheid en van medelijden voor *al wat leeft?*

En dit bedenkende kan ik de gedachte niet van mij af zetten, dat daartoe *niet* medewerken artikelen als de bovengenoemde. Is *dat* de „belangstelling” die ge gewenscht acht ten opzicht der levende natuur, is *dat* de „liefde” tot al het geschapene? Zie, honderdmaal liever ware mij de onwetendheid, die zich van dit soort tooneelen zou afwenden zonder dorst naar de leerrijke gevolgtrekkingen, die er uit te maken zouden zijn, en die slechts het bewustzijn van het lijden dat daar geleden werd als pijn doende gewaarwording in zich voelde rijzen en als hoofddruk

behiel, dan de wetenschappelijke belangstelling die het medevoelen vergat, en slechts het *merkwaardige* zag zonder het *deerniswaardige*. Liever zag ik den toeschouwer van bijv. „het kippenmaal” gedreven door een teer meegevoel, met een enkel impulsief gebaar het bedreigde slachtoffertje in veiligheid brengen en desnoods dan aanvaller met verontwaardiging verdrijven (hoe onberedeneerd ook die verontwaardiging ware, want deze aanvaller volgt eene natuurwet) dan dat ik hem met kalmen, verstandig-kritischen blik de bijzonderheden van het tafereel ongeroerd in zich zag opnemen. Ik wilde *ook* voor dat kikkertje (en ditmaal in zijne hoedanigheid van zwakkere en bedreigde nog in verdubbelde mate) de liefde tot al wat leeft in praktijk gebracht zien, en ik wilde „belangstelling,” maar van een hooger soort, wekken ook voor dat deel van het groot geheel van natuuruitingen, door dit nietig wezentje vertegenwoordigd. Ware hier sprake van eenig ander dier: hond, paard, vogeltje enz., de wijze om die belangstelling te wekken zou te over gevonden worden. Ge vindt die zelf reeds verscheiden malen, o. a. in de artikelen over bijv. de tjif-tjaf en de fitis; *niet* in die getiteld „uitstapjes in de insectenwereld”, „een week in een vogelparadijs” en „de nachtelijke vlinderjacht”, die meer jachtverhalen zijn dan iets anders en die eerder blijken geven van jachtverheerlijking dan wel van belangstelling voor natuur. Als trefende bewijzen hiervoor denke men slechts aan de uitingen op blz. 44, 4de, 5de en 6de regel van boven; op blz. 59, 12de en 13de regel van boven, eerste kolom; en eigenlijk bijna het geheele vlinder-jachtverhaal enz. enz. Maar tegen deze stukken is reeds protest aangeteekend en ik zou dus maar in herhalingen treden met eene langere uitweiding. Het kikkertje boogt niet op veler sympathie, er zijn niet heel veel sympathie opwekkende trekjes van hem bekend. Toch, daar *moet* eene andere manier bestaan om ook voor het onpopulaire kikkertje een ander, beter soort belangstelling te verwerven dan de met bovengenoemde „merkwaardige bijzonderheden” verkregene. Ik zou, onweten-

schappelijk en wel, meenen dat het voor een kind meer nut zou kunnen hebben, bijv. eens mee te gaan op een wandeling door mijn tuin, langs de viooltjes, waar, altijd als ik ze begiet, één zelfde kikkertje heel vlug onder vandaan wipt, eens verstandig kijkt naar dat begieten, van meening is dat een natgemaakt plantje hem meer toelacht dan een droog en zich haast zich onder een dusdanig te begeven, met een zijdelingschen, maar door de kennismaking vertrouwend geworden, blik naar de bezoekers van zijn woonplaats. Mijn viooltjes bloeiden uit en ik staakte mijn begieten. Op een avond mis ik mijn kikkertje, om het met hetzelfde vertrouwen op de menschheid, weer te zien wachten op de begieting van een bijzonder zorgzaam behandeld hopplantje, waar het nu voortaan zijn tenten opsloeg. Tot zoover mijn kikkertje; zou hetzelfde systeem, maar dan veel, veel beter uitgewerkt en behandeld, niet doeltreffender zijn toegepast op verdere kikkertjes en op andere dieren? Weet niemand te spreken over en vóór het kikkertjesleven inplaats van nog meer boeiende, halfschertsende, „grappig” getinte relaxen te geven over zijn doodgaan op nog wel weerzinwekkende manier? Gevoelt ge niets voor het behouden van dat element van teerheid en meedoogendheid, in op verre na de meeste gemoederen aanwezig, zoo al niet altijd tot bewustheid gekomen, en voelt ge niets voor het opwekken ervan zoo het schijnbaar vast sluimert, maar toch zeker, heel zeker, tot ontwaken gebracht kan worden? Vindt ge niet met mij dat het bewaard, beschermd en verzorgd moet worden, dat heerlijk-teere gevoel ten koste van wat het ook zij, want hooger kan niets zijn dan dat. En het is een treurig maar onomstootelijk feit, dat het verstikt kan worden door velerlei oorzaken, en zelfs de gevoeligste ziel kan men afstompen voor alle meeroelen door het laten wennen aan en door het gewone als merkwaardig of zelfs wel „grappig” voorstellen van wat bij de ongeschoolden eenvoudig medelijden zou opwekken. Ik ken een klein jongetje dat mij eens meenam naar zijn eigen tuintje en daar 2 kapellen zag rondvliegen. Mijn vriendje was verrukt en een opgewonden verhaal volgde, te lief van zijn kinderlippen klinkend om het hier te kunnen weergeven. Hij zag in die kapelletjes met levendige kinderfantasie en poëtisch kindergemoed „twee vriendinnetjes, die met elkaar stoeien, dan weer boos op elkaar worden en ieder een andere kant opgaan, maar „toch weer vriendinnen worden!”

Zoudt ge mijn klein vriendje liever met het kapellenet gewapend de twee witte speelkameraadjes zien vangen en daarna aan een speld opprikken voor zijn „verzameling”? Ja, hij zou daarna allicht weten te vertellen dat de eene een . . . vlinder en de andere een . . . vlinder was, dat de eene precies zóo, de andere precies zus geteekend was, maar voelt ge niet meer voor zijn gedachten-wereldje, waarin ook dit brokje natuur zoo echt „ziel” had gekregen en „liefde” had verwekt? En zoudt ge het zoo *ziels*-jammer vinden, ook al wist hij nooit de wetenschappelijke indeeling in families, en vreest ge, dat hij minder vatbaar zou zijn voor de bekoring van het licht en zonnig vlinderbestaan dan de „verzamelende” natuurvriend? En toch ook ik stem vóór bekendheid met al die wondere dingen om om ons heen, eene bekendheid die het leven rijker en schooner maken kan en moet, zoo slechts de geest frisch blijft tegenover die waarnemingen en niet opgaat in de

uitpluizingen, daarbij het harmonisch geheel vergetende voor de onderdeelen; zoo slechts de wandelaar door veld en bosch zich nog maar onbevangen stelt tegenover de indrukken die op hem instormen; zoo slechts niet zijn studeerkamer, zijn plantenpersje, zijn verzamelkastje zich meer aan zijn geest opdringen, dan de heerlijk vrije levensuitingen om hem heen. En vraagt ge mij, als praktisch slot, hoe ik mij dan wel voorstel, dit alles te verwezenlijken, ik vraag u slechts: verwaarloos het teere, het warme, het rijke leven niet voor doode wetenschappelijkheden, zoek naar mooie, harmonische manifestaties van de groote, alaanwezige levenskracht en doe geen enkele onzer ondergaan in drooge poëzieloosheid bij nóg zooveel kennis, waar de ware wijding vreemd aan bleef.

B. Z.

Met genoeg en liden wij bovenstaand stuk en met genoeg plaatsen wij het. Al kan niet alles, wat de schrijver beweert, onze volle instemming verkrijgen, voor negen tienden zijn wij het met hem eens, daarvan mogen vele van de artikelen getuigen, die wij tot nu plaatsten, die zeer dikwijls uitingen bevatten van de natuurbeschouwing, die uit dit gevoelvolle stuk spreekt.

En toch, wilden wij *uitsluitend* werken op de hier voorgestelde wijze, wij zouden vreezen minder nut te stichten, dan wij vertrouwen thans te doen; ja, wij zijn overtuigd, dat ons pogen totaal mislukken moest, dat wij zedelijke steun en leiding zouden geven alleen aan hen, die deze het minst behoefden, en . . . wij zouden ongetwijfeld stranden op de klip der eenzijdigheid.

Liefde, eerbied voor al het geschapene, wij gevoelen ze, wij uitten en betoonden ze te allen tijde. Het vernielen, het martelen, het dooden uit lust tot dooden, ook van het nietigste schepsel, het zij plant of dier, 't is ons een gruwel, en wij willen er al het mogelijke toe bijdragen, dat het voor ieder zoo zij.

Maar . . . die liefde en die eerbied, ze worden alleen door kennis verkregen. Ze zijn de menschen niet aangeboren, en waar ze oordeelkundig worden aangebracht of door omgang met gevoelige menschen ontstaan bij zeer jeugdige kinderen, daar worden ze op 10 à 12-jarige leeftijd bijna overal verdrukt en verstikt door het slechte voorbeeld, dat zij overal rondom zich zien; dit is naar onze overtuiging de waarheid; een treurige waarheid, maar niettemin eene, die hen, welke zich tot taak stellen op te voeden en op te wekken tot „liefde” voor de natuur, tot nadenken dwingt en hen in geen geval ziende blind mag maken.

Wij zijn alle drie kind geweest en opgegroeid te midden van de natuur en wij hebben alle drie wel eens planten roekeloos vernield uit lust tot vernielen en dieren gemarteld en gedood, ongevoelig en onnadenkend; medelijden kenden wij niet, de vermaningen van ouderen hoorden wij wel maar verstonden wij niet, de uitingen van pijn door 't geplaagde dier vonden wij grappig, wij begrepen ze niet.

En tegelijk met die schijnbare wreedheid, hadden wij evengoed als uw knaapje en evenals de meeste jonge kinderen een innige gevoeligheid, soms een naïef-poëtische blik op de levende dieren, wij waren wreed en sentimenteel bij beurten; achteraf beschouwd, met groote-menschen verstand, waren wij eigenlijk geen van beide.